

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Statens hus, 7468 TRONDHEIM

Sentralbord: 73 19 90 00

Besøksadresse: E. C. Dahls g. 10

Saksbehandler
Grete Bakken Hoem
Kommunal- og beredskapsavdeling

Innvalgstelefon
73 19 91 55

Vår dato
19.06.2008
Deres dato

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
2008/850-421.4
Deres ref.

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Åfjord kommune,
7170 ÅFJORD

Bjugn kommune, Rådhuset,
7160 BJUGN

Uttalelse konsesjonssøknad og forslag til reguleringsplan for Storheia vindpark i Åfjord og Bjugn kommuner

Fylkesmannen har fått konsesjonssøknad og forslag til reguleringsplan med konsekvensutredning for Storheia vinkraftverk til uttalelse.

Fylkesmannen kan ikke ta endelig stilling til saken før området er grundigere utredet. Det må utføres tilleggsutredninger innenfor temaene landskap, friluftsliv, inngrepsfrie naturområder, vernede områder og vilt (fugl). Fylkesmannen anbefaler at det ikke gis konsesjon til Storheia vindkraftverk ut fra foreliggende utredninger. Fylkesmannen har også innsigelse til reguleringsplan for Storheia.

Det vises til fylkesdelplan for vindkraft som er under behandling og Fylkesmannens uttalelse til denne. Det vises også til vedlagte brev datert 18.06.2008.

Fylkesmannens uttalelse er bygd opp slik:

1. Merknader til reguleringsplan, vilkår for egengodkjenning.
2. Merknader til konsekvensutredningen – konklusjon.
3. Utdypende merknader til konsekvensutredningen fra fagavdelingene.

1. MERKNADER TIL REGULERINGSPLAN, VILKÅR FOR EGENGODKJENNING

• **Miljøvern**

Det vises til merknadene til konsekvensutredningen og behov for tilleggsutredninger. For å sikre at vedtakene er riktige for samfunnet i et langsiktig perspektiv krever fylkesmannen tilleggsutredningene blir gjennomført. Det varsles innsigelse på grunn av mangelfull utredning.

• **Landbruk**

Ingen merknader.

	Embetsledelse og administrasjonsstab	Kommunal- og beredskapsavdeling	Oppvekst- og utdanningsavdeling	Sosial- og helseavdeling	Landbruk og bygdeutvikling	Miljøvern-avdeling
Telefon	73 19 90 08	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00
Telefaks	73 19 91 01	73 19 91 01	73 19 93 51	73 19 93 01	73 19 91 01	73 19 91 01
E-post: postmottak@fmst.no			Internett: www.fylkesmannen.no/st			

- **Folkehelse**

Det går frem av utredningen at flere bygg/boliger vil bli utsatt for høye støyverdier. Avbøtende tiltak må framgå av reguleringsplanen med bestemmelser.

- **Samfunnssikkerhet**

Forslaget til reguleringsplan omfatter et område på 45 km² med inntil 85 vindturbiner og vil være åpen for allmenn ferdsel. Det må gjøres en risikovurdering som lister hendelser som kan føre til skade på mennesker og dyr. Vurderingen må inneholde sannsynligheten for ulike hendelser med tilhørende konsekvenser og eventuelt forslag til avbøtende tiltak. Fylkesmannen varsler innsigelse hvis en slik risikovurdering ikke gjøres. Jfr. *Retningslinjer for fylkesmannens bruk av innsigelse i plansaker etter plan- og bygningsloven – Sikkerhets- og beredskapsmessige hensyn i den kommunale planleggingen*.

Fylkesmannen fremmer innsigelse til reguleringsplan for Storheia vindkraftverk ut fra:

- Mangelfulle utredninger, jfr. under miljøvern.
- Det er ikke foreslått avbøtende tiltak for støy, jfr. under folkehelse.
- Manglende risikovurdering, jfr. under samfunnssikkerhet.

Vi minner om at innsigelsen innebærer at kommunen ikke kan egengodkjenne planen.

2. MERKNADER TIL KONSEKVENsutREDNINGEN – KONKLUSJON

1. Oppfyllelse av utredningsplikten

Manglende og mangelfulle utredninger innenfor temaene landskap, friluftsliv, inngrepsfrie naturområder, vernede områder og vilt medfører at verken energi- eller planmyndigheter har tilstrekkelig kunnskap om hvordan de planlagte kraftverkene med tilhørende kraftledninger påvirker disse naturgodene i regionen. Følgelig kan ikke utredningsplikten sies å være oppfylt.

Søknaden omfatter nettilknytning til planlagt ny Storheia sentralnettstasjon. Utredningsprogrammet sier at nettilknytning skal behandles på et senere tidspunkt. Fylkesmannen antar at det derfor ikke er sagt noe om at elektromagnetiske felt skal utredes. Fylkesmannen mener elektromagnetiske felt bør utredes for den aktuelle tilknytningen.

Fylkesmannen mener at utredningsplikten for Storheia vindkraftverk ikke er oppfylt.

2. De faglige vurderingene i konsekvensutredningen for det aktuelle tiltaket

Storheia vindkraftverk vurderes å være relativt lite konfliktfylt ut fra hensyn til jord- og skogbruk, kulturlandskap, kulturminner og kulturmiljø.

I konsekvensutredningen for Storheia vindkraftverk vurderes konsekvensene til å være *mid-dels negativ* for landskap, *liten til middels negativ* for friluftsliv, *stor negativ* for inngrepsfrie områder, *stor til middels negativ* for fugl og *liten negativ* for verdifulle naturtyper. Det er ikke utført vurderinger av konsekvenser for vernede områder.

Fylkesmannen er enig i at konsekvensene vil være *stor negativ* for inngrepsfrie områder og at konsekvensene vil være *liten negativ* for verdifulle naturtyper. – Fylkesmannen er uenig i at konsekvensene av kraftverket kun vil være *middels negativ* for landskapet. Fylkesmannen mener at konsekvensene av kraftverket vil være *stor negativ* for landskapet. Fylkesmannen er

uenig i utreders vurdering av konsekvensene for friluftsliv og mener at tiltaket vil være *stor negativ* for friluftslivet i området. Når det gjelder vilt (fugl) mener fylkesmannen at manglende kartlegging medfører at det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap til å gi en faglig forsvarlig vurdering av konsekvensene.

Fylkesmannen er uenig i vurderingene av konsekvensene for landskap og friluftsliv. Fylkesmannen mener at kraftverkets konsekvenser for disse verdiene er mer negativ enn hva utbygger mener. For temaene vilt (fugl) og naturvern er utredningene mangelfulle og det kan ikke utføres en forsvarlig vurdering av konsekvensene.

3. Det er nødvendig med tilleggsutredninger

Fylkesmannen krever følgende sumutredninger:

- *Landskap*
Tiltakshaver må gjennomføre en landskapsanalyse som vurderer konsekvensene for landskapet på Fosen med de vurderte vindkraftverkene inkludert tilhørende ledningsnett.
- *Friluftsliv*
Tiltakshaver må gjennomføre en utredning av hvilke konsekvenser eksisterende og vurderte vindkraftverk med ledningsnett på Fosen vil medføre for muligheten og ønsket om å drive friluftsliv.
- *Inngrepsfrie naturområder*
Tiltakshaver må gjennomføre en utredning av hvilke konsekvenser de eksisterende og vurderte vindkraftverk inkludert tilhørende ledningsnett på Fosen, vil få for inngrepsfrie naturområder. I tillegg må det vises hvilke effekter dette indirekte kan få for friluftsliv og biologisk mangfold.
- *Vilt (fugl)*
Det må gjennomføres utredninger som synliggjør hvilke sumeffekter vindkraftverkene med tilhørende ledningsnett vil ha på enkelte fuglearter i et regionalt perspektiv.

Fylkesmannen krever følgende andre utredninger:

- *Vernede områder*
Tiltakshaver må gjennomføre en utredning som vurderer konsekvensene for arter som lever i Hildremsvatent naturreservatet og hvordan utbyggingen påvirker verneformålet.
- *Vilt*
Tiltakshaver må gjennomføre kartlegging av viktige viltinteresser i og i influensområdet til kraftverket. Den samlede kunnskapen må synliggjøres på kart, verdien på områdene må fastsettes og konsekvensene av tiltaket for vilt må vurderes.

3. UTDYPENDE MERKNADER TIL KONSEKVENSVURDERINGEN FRA FAGAVDELINGENE

• **Miljøvern**

I den uttalelsen om miljøvern gjennomgås konsekvensvurderingen temavis med følgende vurderinger:

- *Er konsekvensene tilstrekkelig utredet.*
- *Vurdering av konsekvensene.*
- *Behov for tilleggsutredninger.*

Landskap

- *Er konsekvensene tilstrekkelig utredet*

Konsekvensutredningen for landskap bygger på metoden beskrevet i Statens vegvesens håndbok 140, der prinsippet er at de landskapsmessige konsekvensene er summen av landskapets verdi og tiltakets omfang. Konsekvensgraden rangeres på en skala fra *meget stor positiv* konsekvens til *meget stor negativ* konsekvens.

Landskapet i og omkring planområdet blir av fagtreder vurdert til å ha *middels/stor* verdi. Vindkraftverket blir av fagtreder vurdert til å ha *middels negativ* konsekvens på landskapet.

Fylkesmannen ba i vårt innspill til meldingen om at det ble gjennomført en landskapsanalyse som vurderer konsekvensene for landskapet med de planlagte vindkraftverkene og tilhørende ledningsnett. NVE ba i utredningsprogrammet: De visuelle konsekvensene skal sees i sammenheng med eventuelt andre aktuelle planer om vindkraftverk.

Fagtreder skisserer at det er 5 planlagte vindkraftverk innenfor en radius på 3 mil fra planområdet til Storheia vindkraftverk, og har benyttet en drøy halv side i konsekvensutredningen til å drøfte konsekvensene kraftverkene har på landskapet. Ut fra fylkesmannens vurdering blir dette for overfladisk og utredningen følgelig for dårlig. En reell landskapsanalyse som vurderer konsekvensene for landskapet med de planlagte vindkraftverkene og tilhørende ledningsnett vil gi myndighetene nyttig kunnskap om hvordan landskapet og oppfattelsen av dette blir påvirket. Den mangelfulle utredningen medfører at verken energi- eller planmyndigheter har tilstrekkelig kunnskap om hvordan de planlagte kraftverkene med tilhørende kraftledninger påvirker landskapet i regionen. Følgelig kan ikke utredningsplikten sies å være oppfylt. Fylkesmannen krever at det utføres tilleggsutredninger i tråd med vår uttalelse før søknaden sluttbehandles.

Fylkesmannen anser ikke utredningsplikten som oppfylt.

- **Vurdering av konsekvensene**

Landskapet i og omkring planområdet blir av fagtreder vurdert til å ha *middels/stor* verdi. Fylkesmannen støtter denne vurderingen. Vindkraftverket blir av fagtreder vurdert til å ha *middels negativ* konsekvens på landskapet. Fylkesmannen er uenig i denne vurderingen og mener at et vindkraftverk som består av mellom 58 – 85 turbiner med høyde på mellom 120 og 160 meter, samt ca 70 kilometer med nye veier har *stor negativ* konsekvens for landskapet.

Fylkesmannen er uenig i utreders faglige vurderinger og mener at tiltaket har *stor negativ* effekt på landskapet.

- **Behov for tilleggsutredninger**

Vi ber om at det gjennomføres en reell landskapsanalyse som vurderer konsekvensene for landskapet med de planlagte vindkraftverkene og tilhørende ledningsnett i denne regionen.

Friluftsliv

- **Er konsekvensene tilstrekkelig utredet**

Omfanget av vurderte vindkraftprosjekter med tilhørende ledningsnett er nå av så stort omfang at det vil kunne påvirke muligheten til og ønsket om å drive friluftsliv i denne delen av Sør-Trøndelag. Dette vil igjen kunne ha betydning for innbyggernes livskvalitet og helse.

Fylkesmannen ba i sin uttalelse til meldingen om at det ble gjennomført en regional utredning av hvilke konsekvenser de eksisterende og vurderte vindkraftverk med tilhørende lednings-

nett på Fosen vil medføre for muligheten og ønsket til å drive friluftsliv. Fylkesmannen fikk delvis støtte for disse kravene i NVE som ga følgende utredningskrav:

Eventuelle konsekvenser for friluftsliv og ferdsel av det planlagte vindkraftverket skal sees i sammenheng med eventuelt andre planer om vindkraftverk i nærheten.

Fylkesmannen kan ikke se at dette kravet er utredet i konsekvensvurderingen. Fylkesmannen mener at utredningsplikten ikke er oppfylt.

- Vurdering av konsekvenser

Fagutreder vurderer området til å ha liten/middels verdi for friluftslivet og at konsekvensene vurderes som liten/middels negative ved utbygging.

Opplevelseskvalitetene i Storheia området er for mange knyttet til naturens urørt- og villmarkspreget og det antas at området er av stor verdi for de som bruker området. Fylkesmannen er derfor noe uenig i vurderingene av både verdisetningen og konsekvensene. – Fylkesmannen mener at vindkraftverkets konsekvenser for friluftslivet er mer negativ enn hva fagutreder mener. Vi mener at verdiene må settes til *stor* og konsekvensene ved utbygging vurderes som *stor negativ*.

Fylkesmannen er uenig i utreders vurdering av både verdi og konsekvensene for friluftslivet. Fylkesmannen mener at området har *stor* verdi og at tiltaket vil ha *stor negativ* konsekvens.

- Behov for tilleggutredninger

Antallet planlagte vindkraftprosjekter i denne delen av Sør-Trøndelag er nå av så stort omfang at det vil ha store konsekvenser for folks mulighet til å drive friluftsliv. Dette vil igjen ha betydning for innbyggernes og hyttefolkets livskvalitet og helse.

Et av de nasjonale målene fra Stortingsmelding nr 39 (2000-2001) om friluftsliv er at områder av verdi for friluftslivet skal sikres slik at det fremmer miljøvennlig ferdsel, opphold og høsting, og at naturgrunnet blir tatt vare på. Det blir i denne meldingen satt spesiell fokus på blant annet inngrepsfrie områder som avgjørende arealtyper for å holde oppe friluftslivet.

Fylkesmannen ber på nytt om at det gjennomføres en regional utredning av hvilke konsekvenser de eksisterende og vurderte vindkraftverk med tilhørende ledningsnett på Fosen vil medføre for muligheten og ønsket til å drive friluftsliv. Dette må minimum være slik NVE stilte krav om i utredningsprogrammet:

Eventuelle konsekvenser for friluftsliv og ferdsel av det planlagte vindkraftverket skal sees i sammenheng med eventuelt andre planer om vindkraftverk i nærheten.

Det må gjennomføres en utredning av hvilke konsekvenser eksisterende og vurderte vindkraftverk med ledningsnett på Fosen vil medføre for muligheten og ønsket om å drive friluftsliv.

Inngrepsfrie naturområder

- Er konsekvensene tilstrekkelig utredet

Fagutreder synliggjør at det samlede tapet av inngrepsfrie områder blir på 37 km² (36 km i sone 2, og 1 km² i sone 1).

I vår uttalelse av 08.11.2006 krevde Fylkesmannen følgende:

Med bakgrunn i dette ber vi om at det gjennomføres en utredning av hvilke konsekvenser eksisterende vindkraftverk og vindkraftverk under vurdering med tilhørende ledningsnett på Fosen vil medføre for inngrepsfrie områder. Dette må vurderes både i lokalt og regionalt perspektiv, og effekter dette indirekte kan få for friluftsliv og biologisk mangfold må synliggjøres.

Vi kan ikke se at det er utført slike utredninger. Manglende utredninger av sumeffekter medfører at hverken energi- og planmyndigheter har tilstrekkelig kunnskap om hvordan de planlagte kraftverkene med tilhørende kraftledninger påvirker de inngrepsfrie områdene i regionen. Følgelig vurderes ikke konsekvensene som tilstrekkelig utredet. Fylkesmannen krever at det utføres tilleggsutredninger i tråd med vår uttalelse av 08.11.2006 før søknaden sluttbehandles.

Fylkesmannen anser utredningsplikten som oppfylt i henhold til utredningsprogrammet, men konsekvensene vurderes ikke som tilstrekkelig utredet.

Vurdering av konsekvensene

Driftsveien i øst, samt etablering av internveier og turbiner i planområdet blir av fagutredere vurdert til å ha *stor negativ* konsekvens for inngrepsfrie naturområder i både drifts- og anleggsfasen. Fylkesmannen støtter denne vurderingen.

Langs kysten i denne delen av Fosen er det i dag ingen villmarkspregede områder igjen, dvs. områder som er mer enn 5 km fra tyngre inngrep. Lokalt og regionalt vil det derfor være svært viktig å ivareta de arealene som i dag fortsatt er inngrepsfrie, spesielt områder i sone 1 (3-5 km fra inngrep). Langs kysten er inngrepsfrie områder blitt en mangelvare og vi må derfor ta særlig vare på disse restene av urørt natur.

Fylkesmannen er enig i utreders faglige vurderinger.

- Behov for tilleggsutredninger

Det er en nasjonal målsetting om å ivareta inngrepsfrie områder for kommende generasjoner. I Stortingsmelding nr. 58 (1996-97) ”Miljøpolitikk for en bærekraftig utvikling” legger myndighetene stor vekt på at den enkelte sektor og kommune må unngå ytterligere inngrep i de gjenværende, sammenhengende urørte naturområdene. Områder uten tekniske inngrep blir sett på som en knapphetsressurs både i nasjonal og internasjonal sammenheng, og er en viktig del av den norske naturarven. I Stortingsmelding nr. 25 (2002 - 2003) om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, slås det fast at inngrepsfrie områder har stor betydning for friluftsliv og naturopplevelse, og kan også være svært viktig for det biologiske mangfoldet.

Knappt 12 prosent av Norges areal kan i dag kalles villmarkspreget, dvs. områder som er mer enn 5 km fra tyngre tekniske inngrep. Disse områdene ligger hovedsakelig i høyfjellet. Langs kysten er inngrepsfrie områder mangelvare og vi må derfor ta spesielt vare på disse restene av urørt natur. Den planlagte vindkraftutbyggingen i Sør-Trøndelag vil medføre meget store tap av inngrepsfrie områder. Inngrepsfrie områder har betydning for både friluftsliv og biologisk mangfold. Konsekvensene for dette bør utredes i et regionalt perspektiv.

Fylkesmannen ber om at det gjennomføres en utredning av hvilke konsekvenser de eksisterende og vurderte vindkraftverk med tilhørende ledningsnett på Fosen vil medføre for inngrepsfrie områder, og hvilke effekter dette indirekte kan få for friluftsliv og biologisk mang-

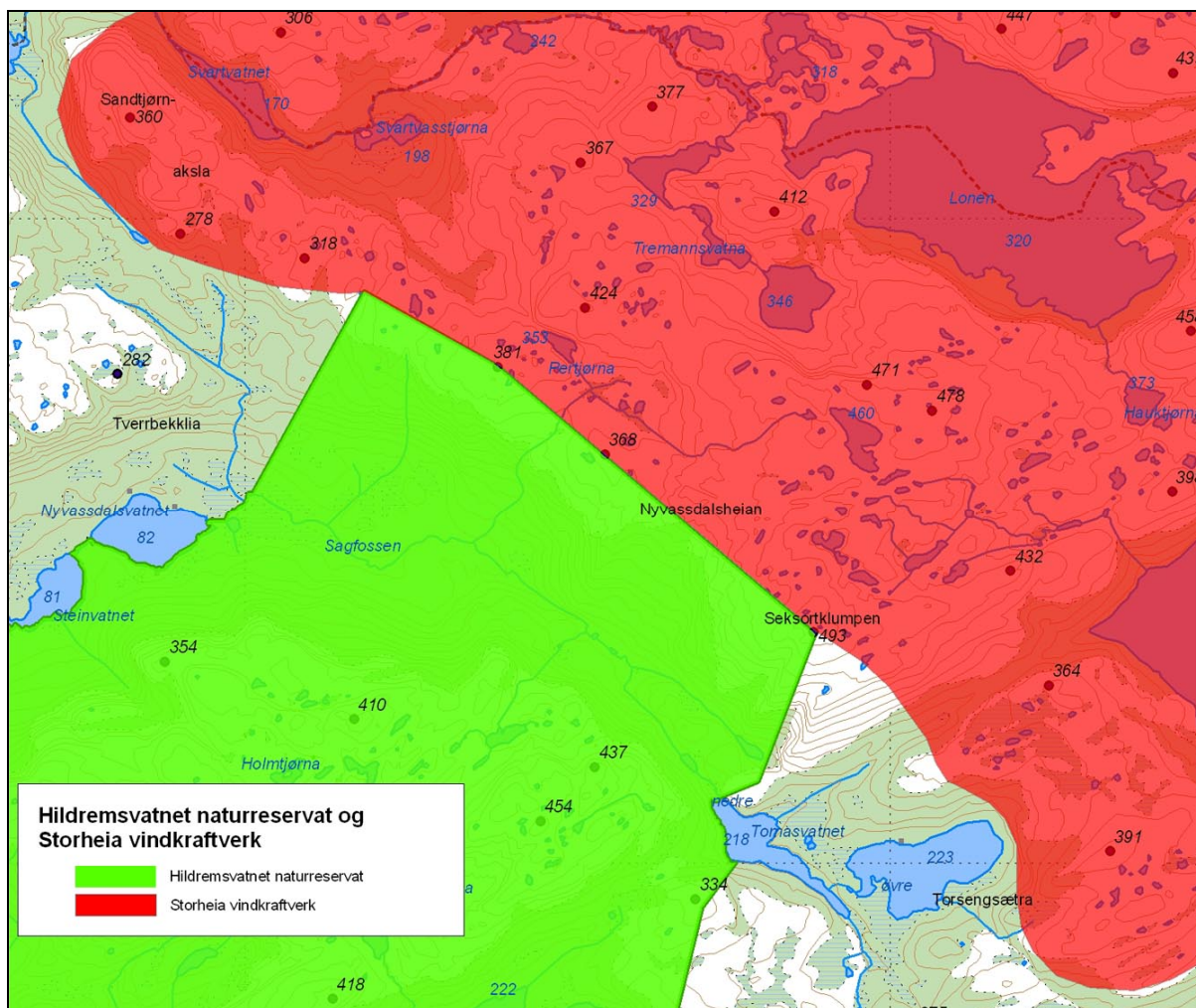
fold. Konsekvensene for dette bør utredes i regionalt perspektiv (jf. vår uttalelse av 08.11.2006).

Fylkesmannen ber om at det gjennomføres en utredning av hvilke konsekvenser eksisterende vindkraftverk og vindkraftverk under vurdering med tilhørende ledningsnett på Fosen vil medføre for inngrepsfrie områder. Dette må vurderes både i et regionalt perspektiv, og effekter dette indirekte kan få for friluftsliv og biologisk mangfold må synliggjøres.

Vernede områder

- *Er konsekvensene tilstrekkelig utredet*

Det planlegges en utbygging på opptil 85 vindturbiner hvorav 9 planlegges etablert svært nært grensen til Hildremvatnet naturreservat (Figur 1). I følge utredningsprogrammet skal *eventuelle konsekvenser av tiltaket, indirekte og direkte, for områder vernet etter naturvernloven og/eller plan- og bygningsloven og vassdrag vernet etter Verneplan for vassdrag skal beskrives. Det skal vurderes hvordan tiltaket eventuelt vil kunne påvirke verneformålet. Eventuelle konsekvenser for planlagte verneområder skal beskrives.*

Figur 1. Det konsesjonssøkte vindkraftverket Storheia planlegges etablert tett inntil Hildremvatnet naturreservat. I følge søknaden legges planområdet inntil reservatet på en strekning på 2,6 km.

Formålet med fredningen av Hildremsvatnet er å bevare *et skogområde med alt naturlig plante- og dyreliv og med alle de naturlige økologiske prosessene. Og, dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er fredet mot skade og ødeleggelse.* Området er et typeområde for naturen i regionen og er egenartet på grunn av sin størrelse.

Hildremsvatnet naturreservat inneholder blant annet viktige funksjonsområder for storlom, hønehauk og storfugl. Det er vel kjent at kraftledninger gjennom skoglandskap påfører fugl stor dødelighet ved at de kolliderer med ledningene. Eksempelvis viser norsk forskning at det norske kraftledningsnettet årlig dreper omkring 20 000 storfugl og 26 000 orrfugl. Dette er svært store tall og faktisk mer enn hva jegerne i Norge feller under ordinær jakt. Vindkraftverket med tilhørende ledningsnett vil kunne fungere som et stort fangstanlegg for arter som lever i reservatet. Kraftverket vil sannsynligvis ha effekt langt innover i verneområdet (forstyrrelser, støy, økt dødelighet pga kollisjoner) og vi antar derfor at tiltaket strider mot verneformålet.

Tiltakshaver skal i følge utredningsprogrammet synliggjøre hvilke konsekvenser tiltaket direkte eller indirekte har på områder vernet etter naturvernloven, samt hvordan tiltaket vil kunne påvirke verneformålet. Dette er ikke gjennomført i konsekvensutredningen. Følgelig anses ikke konsekvensene som tilstrekkelig utredet.

Konsekvensene kraftverket påfører Hildremsvatnet naturreservat er ikke utredet. Fylkesmannen mener at utredningsplikten ikke er oppfylt.

- **Vurdering av konsekvensene**

Fylkesmannen kan ikke se at det er gjennomført noen utredninger som vurderer konsekvensene for arter som lever i reservatet eller hvordan utbyggingen påvirker verneformålet.

- **Behov for tilleggsutredninger**

Reservatet er leveområde for flere sjeldne arter. Vi ber om at utbygger utreder hvordan disse artene påvirkes av det planlagte kraftverket. Eksempelvis innhente kunnskap om risikoen for at de blir drept ved kollisjon med vindturbiner eller ledninger eller andre tekniske installasjoner og hvordan dette påvirker fredningsformålet. I denne utredningen bør det også drøftes effekten av å fjerne eller å flytte de turbinene som ligger nærmest reservatet.

Reservatet er leveområde for flere arter som kan være følsomme for forstyrrelse. Vi ber om at utbygger utreder hvordan disse artene påvirkes av det planlagte kraftverket og hvordan dette påvirker fredningsformålet.

Opplevelsesverdiene forventes å bli redusert, da kraftverket vil være dominerende i landskapet og synlig fra store deler av reservatet. Vi ber om at utbygger utreder hvordan opplevelsesverdien til de som benytter området blir påvirket av utbyggingen.

Fylkesmannen ber om at det utføres tilleggsutredninger som vurderer konsekvensene for arter som lever i reservatet og hvordan utbyggingen påvirker verneformålet.

Biologisk mangfold generelt

Riksrevisjonen gjennomførte i 2006 en undersøkelse av myndighetenes arbeid med blant annet kartlegging og overvåking av biologisk mangfold (Dokument nr. 3:12 (2005-2006)). Her avdekker Riksrevisjonen svakheter i plangrunnlaget i arbeidet med å kartlegge og overvåke biologisk mangfold, og de påpeker at det fremdeles er store utfordringer knyttet til kunnskap

om biologisk mangfold i Norge. Blant annet heter det at: *"Etter Riksrevisjonens mening kan det derfor ikke konkluderes med at den kommunale kartleggingen har bidratt til en vesentlig bedret kunnskapsstatus."* Tilsvarende har konsulentfirmaet Miljøfaglig utredning (2007) vurdert kunnskapen om naturtyper for hele landet og antar at *"utført kartlegging har kanskje fanget opp under 20 % av reelt antall lokaliteter verdifulle naturtyper"*. Denne undersøkelsen var bestilt av Direktoratet for naturforvaltning. Begge undersøkelsene støtter opp om vårt krav om at det var nødvendig å gjennomføre nye kartlegginger for å heve kunnskapen om beslutningsrelevant informasjon innenfor temaet biologisk mangfold, jf vår uttalelse til melding av 08.11.2006.

Fugl

- *Er konsekvensene tilstrekkelig utredet?*

Manglende kartlegging av sårbare og truede arter

I vår uttalelse synliggjorde fylkesmannen at kunnskapen om viltverdier i området var for dårlig og krevde kort oppsummert:

Fylkesmannen ber om at det gjennomføres ny kartlegging av viktige viltinteresser i og i nærområdene til planområdene. Den samlede kunnskapen må synliggjøres på kart og verdien på områdene må fastsettes og konsekvensene av tiltaket for vilt må vurderes.

Vi finner grunn til å nevne at både Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Direktoratet for naturforvaltning ba om tilsvarende i sine uttalelser.

NVE skriver i "Bakgrunnen for utredningsprogrammet for Storheia" side 64 (02.07.07):

NVE er enig i at nye feltundersøkelser er nødvendig for å kunne vurdere eventuelle konflikter mellom biologisk mangfold, spesielt fugl, og de planlagte vindkraftverkene. NVE ber derfor om at dette gjennomføres og at registreringene synliggjøres på kart.

Her støtter NVE fylkesmannens krav om ny kartlegging for å forbedre beslutningsgrunnlaget. Men i selve Utredningsprogrammet for Storheia (02.07.07) for fugl skriver NVE følgende:

- *Det skal gis en kort beskrivelse av fuglefaunaen i området og viktige områder for fugl.*
- *Det skal gis en oversikt over sjeldne, truede eller sårbare arter i området som benytter planområdet, samt deres biotoper og kjente trekkveier. Det skal gjøres en vurdering av hvordan tiltaket kan påvirke disse artene gjennom forstyrrelser, kollisjoner og redusert/forringet leveområde. Vurderingene skal gjøres både for anleggs- og driftsfasen.*
- *Eventuelle konsekvenser for fugl av det planlagte vindkraftverket skal sees i sammenheng med eventuelt andre planer om vindkraftverk i nærheten.*

Fremgangsmåte:

Utredningene skal gjøres ved bruk av eksisterende informasjon, feltbefaring (Fylkesmannen har uthevet), kontakt med lokalbefolkning og erfaringer fra andre land. Aktuelle, tilgjengelige kilder bør kontaktes for innsamling av eksisterende dokumentasjon av fuglefaunaen i området.

Her beskriver NVE at utredningene skal gjøres ved bruk av eksisterende informasjon, feltbefaring. Etter vår oppfatning er det stor forskjell på ordlyden *"NVE er enig i at nye feltundersøkelser er nødvendig for å kunne vurdere eventuelle konflikter..."* og *"feltbefaring"*. Feltundersøkelser av truede og sårbare arter krever stor ressursinnsats, men er nødvendig for å generere oppdatert kunnskap. Feltbefaring oppfatter vi som en "overfladisk sjekk", nærmest å anse som en tur for å besiktige de aktuelle områdene, og gir dessverre i realiteten ingen ny kunnskap om truede og sårbare arter.

Vår oppfatning av betydningen av ordlyden i utredningsprogrammet virker også å være i tråd med hvordan tiltakshaver og engasjert fagutreder under tema fagutredning miljø har oppfattet

kravene i utredningsprogrammet. Det er tilnærmet ingenting i de forelagte rapportene som tyder på at konsekvensutredningsarbeidet har generert ny kunnskap om viktige funksjonsområder for truede eller sårbare viltarter. Tvert i mot signaliserer engasjert fagutreder i arbeidet med konsekvensutredningen at den dårlige kvaliteten på viltinformasjonen skaper usikkerhet i vurderingene. Fagutreder vurderer kunnskapsgrunnlaget for viktige grupper av fugl som lavt og påpeker at det i liten grad foreligger oppdatert dokumentasjon. Særlig dårlig vurderes kunnskapsgrunnlaget å være for våtmarksfugl da oppdraget ble utdelt så sent i 2007 at de fleste hekkende våtmarksartene allerede hadde forlatt området (fagutreder var i felt så sent som 6. september 2007). Fagutreder påpeker også det mangelfulle kunnskapsgrunnlaget på hekkende rovfugler og ugler som hubro, kongeørn, havørn, fjellvåk og vandrefalk. Her anbefaler fagutreder oppfølgende undersøkelser for å fremskaffe kunnskap.

Fylkesmannen er enig i fagutreders vurderinger av kunnskapsgrunnlaget som konsekvensutredningen bygger på. I fylkesmannens brev av 08.11.2006 påpekte vi at viltkartene var henholdsvis 6 og 15 år gamle og at fylkesmannen i stor grad anså dem som utdatert. I dag er kartene 8 og 17 år gamle og selvsagt ubrukelige som grunnlag for å vurdere utbygging av et 46 km² stort område.

Fylkesmannen konstaterer at det er stort avvik mellom ordlyden i det fastsatte Utredningsprogrammet og ordlyden i Bakgrunnen fra utredningsprogrammet. Vårt inntrykk er at Utredningsprogrammet ikke er oppdatert i henhold til ordlyden i Bakgrunnen for utredningsprogrammet og det er ikke gjennomført kartlegging. Denne mangelen har medført at utredningsplikten ikke kan sies å være oppfylt innenfor temaet oppdatert kunnskap om truede og sårbare arter.

Manglende utredning av sumeffekter

I vår uttalelse av 08.11.2006 ba fylkesmannen om følgende:

"ber fylkesmannen om at det gjennomføres utredninger som synliggjør hvilke sumeffekter en slik utbygging har i et regionalt perspektiv på fugl"

Vi finner grunn til å nevne at også Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Direktoratet for naturforvaltning ba om tilsvarende kunnskap i sine uttalelser. NVE har imidlertid utelatt å imøtekomme dette kravet i utredningsprogrammet.

Fysiske inngrep og endret arealbruk utgjør en av de viktigste truslene mot biologisk mangfold, og at summen av mange inngrep som alene synes relativt ubetydelige, utgjør en snikende fare for mange arter. Artene forsvinner ikke umiddelbart, men over tid svekkes livsgrunnlaget, til artene til slutt forsvinner. Denne erkjennelsen må innebære at vi øker oppmerksomheten mot sumkonsekvenser av inngrep som hver for seg fremstår som relativt ubetydelige. Denne erkjennelsen er forankret i Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, Innst.S.nr.228 (2004-2005).

I høringsutkast: Veileder for regionale planer for vindkraft av 18.06.2007 utarbeidet av Olje- og Energidepartementet og Miljøverndepartementet, er sumvirkninger definert på følgende måte:

- *De samlede konsekvenser av flere vindkraftanlegg innenfor et geografisk avgrenset område, eller*
- *De systematiske virkninger vindkraftanlegg har på et tema, for eksempel en art eller en naturtype, innen et større geografisk område.*

I forskrift om konsekvensutredninger av 01.04.05 står det videre i vedlegg II pkt e):

”Når flere utbyggingstiltak i et område samlet kan få vesentlige virkninger skal tiltakets kumulative karakter i forhold til andre gjennomførte og planlagte tiltak i tiltakets influensområde vurderes.”

I medhold av forskriften, kan derfor NVE pålegge tiltakshavere å vurdere sumvirkninger av flere prosjekter som er under planlegging innenfor et område.

Det foreligger planer om vindkraftutbygging over store deler av Fosenhalvøya og fylkesmannen anser det derfor som svært relevant og viktig at det frembringes kunnskap om sumvirkninger for truede og sårbare arter i denne region. Denne kunnskapen vil være nyttig for å synliggjøre hvor mange prosjekter det er akseptabelt å ha med tanke på ivaretagelse av truede og sårbare arter, samt hvor prosjektene bør etableres. Vi finner det merkelig når NVE argumenterer med begrensninger på nett som moment for å utelate krav om sumeffekter på truede og sårbare arter (i Bakgrunn for utredningsprogram av 02.07.2007), mens de derimot finner slik kunnskap nyttig innenfor tema reindrift hvor sumvirkninger av aktuelle vindkraft- og kraftledningsanlegg innenfor Fosen reinbeitedistrikt skal vurderes, uten å argumentere med begrensninger på nett.

I Utredningsprogrammet for Storheia er det likevel tatt inn en ordlyd som kan ansees som en form for sumutredning:

”Eventuelle konsekvenser for fugl av det planlagte vindkraftverket skal sees i sammenheng med eventuelt andre planer om vindkraftverk i nærheten”.

NVE ber her om å få synliggjort hvilke konsekvenser Storheia vindkraftverk og planlagte omkringliggende kraftverk har for fugl. Fagutreder har satt opp en tabell som viser antall kjente hekkende par av noen rødlistede og sjeldne arter for de planlagte vindkraftverkene Storheia, Kvenndalsfjellet og Harbaksfjellet. Det er imidlertid ikke gjort noen vurderinger over hvilke konsekvenser disse kraftverkene får for fuglelivet. Fagutreder foreslår at dette bør være en oppfølgende undersøkelse.

En tabell som viser antall kjente hekkende par av noen rødlistede og sjeldne fugler er selvfølgelig ikke svar på NVE sitt utredningskrav om konsekvenser for fugl. Det sies ingenting om hvordan disse artene i dette området kan forventes å bli påvirket. I en slik sammenheng vil det være naturlig å få synliggjort følgende:

Risikoen for å bli drept ved kollisjon med turbiner eller ledninger eller andre tekniske installasjoner. Ødelegging av opprinnelige biotoper. Graden av forstyrrelse som følge av arbeid i byggefasen, drifting av turbinene, økt rekreasjon, økt landbruksaktivitet, maskinstøy eller ”visuell støy” som alle kan presse fugler til dårligere leveområder som igjen kan redusere deres mulighet til overlevelse og reproduksjon. Totaleffekten som disse faktorene har på dagens populasjoner (inkludert endring i livshistoriedata og simuleringsmodeller for bestandenes utvikling) ønskes synliggjort.

Fylkesmannen kan ikke se at det er utført noen vurderinger omkring dette. Dette medfører at både energi- og planmyndigheter har mangelfull kunnskap om hvordan de planlagte kraftverkene med tilhørende infrastruktur, påvirker truede og sårbare arter. Følgelig kan ikke utredningsplikten sies å være oppfylt innenfor temaet sumeffekter på truede og sårbare arter, eller i henhold til fastsatt utredningsprogram.

Konklusjon

I følge fylkesmannens vurdering har ikke konsekvensutredningsarbeidet generert ny kunnskap om viktige funksjonsområder for truede eller sårbare viltarter. Dette til tross for at fylkesmannen anså eksisterende informasjon som utdatert. NVE har utelatt å stille krav til ut-

bygger om å fremskaffe kunnskap om dette i utredningsprogrammet. Vi kan heller ikke se at det er gjort utredninger som synliggjør sumeffekter på truede og sårbare arter.

Etter vår oppfatning synliggjør NVE en manglende forståelse av problematikken. Fylkesmannen finner det naturlig at NVE, som sektormyndighet, tar sektoransvar innenfor området truede og sårbare arter. Utbyggerne på Fosen må synliggjøre for samfunnet hvordan deres planer påvirker de truede og sårbare artene i regionen. NVE må gjennom sitt sektoransvar følgelig stille krav om dette i utredningsprogrammet.

Manglende oppdatert kunnskap om viktige funksjonsområder for truede eller sårbare viltarter, samt manglende utredninger av sumeffekter medfører at hverken energi- og planmyndigheter har tilstrekkelig kunnskap om hvordan de planlagte kraftverkene med tilhørende kraftledninger påvirker truede og sårbare arter i vår region. Følgelig kan ikke utredningsplikten sies å være oppfylt. Fylkesmannen krever at det utføres tilleggsutredninger før søknaden sluttbehandles.

Sumvirkning

Utredningsplikten i henhold til utredningsprogrammet ansees ikke som oppfylt da konsekvensutredningen ikke gir oss kunnskap om hvilke konsekvenser dette og nærliggende kraftverk har for fugl.

Kunnskapen i og omkring planområdet

Fylkesmannen anser utredningsplikten som oppfylt i henhold til utredningsprogrammet, men konsekvensene vurderes som utilstrekkelig utredet da utredningen baseres på utdatert informasjon.

- **Vurdering av konsekvenser**

Utbygger vurderer konsekvensene for fugl i både drifts- og anleggsfase til å være *stor til middels negativ* konsekvens.

Datagrunnlaget som er benyttet for Sør-Trøndelag for å vurdere konsekvensene er å anse som utdatert. Viltkartene er 8 og 17 år gamle og registreringene som disse bygger på er enda eldre. Med et slikt kunnskapsgrunnlag finner ikke fylkesmannen det forsvarlig å uttale seg om hvilke konsekvenser Storheia vindkraftverk har for truede og sårbare fuglearter i regionen.

Ut fra fylkesmannens vurdering er foreligger det ikke tilstrekkelig kunnskap til å gi en forsvarlig vurdering av konsekvensene.

- **Behov for tilleggsutredninger**

Fylkesmannen viser til sin uttalelse av 08.11.2006 hvor vi påpeker viktigheten av å innhente ny kunnskap:

Det må gjennomføres ny kartlegging av viktige viltinteresser i og i influensområdet til det planlagte kraftverket. Den samlede kunnskapen må synliggjøres på kart, verdien på områdene må fastsettes og konsekvensene av tiltaket for vilt må vurderes. Det må videre gjennomføres utredninger som synliggjør hvilke sumeffekter vindkraftverkene med tilhørende ledningsnett vil ha på enkelte fuglearter i et regionalt perspektiv.

Naturtyper, vegetasjon og flora

- ***Er konsekvensene tilstrekkelig utredet***

Det er gjennom tidligere registreringer og feltundersøkelser i forbindelse med konsekvensutredningen registrert og kartfestet 8 lokaliteter med verdifulle naturtyper: 5 lokaliteter med kystgranskog (1 svært viktig, 3 viktig, 1 lokalt viktig) B, 2 lokaliteter med bekkekløfter (2 lokalt viktig), og 1 med rik edelløvsog (svært viktig). Naturtypene blir i liten grad berørt av tiltaket.

Fylkesmannen anser utredningsplikten som oppfylt.

- **Vurdering av konsekvensene**

Driftsveien i øst, samt etablering av internveier og turbiner i planområdet blir av fagutreder vurdert til å ha liten negativ konsekvens for verdifulle naturtyper i både drifts- og anleggsfasen.

Fylkesmannen er enig i utreders faglige vurderinger.

- **Behov for tilleggsutredninger**

Ut fra fylkesmannens vurderinger er det ikke behov for tilleggsutredninger av naturtyper.

• **Landbruk og bygdeutvikling**

Fylkesmannen har ingen merknader til utredningens behandling av jord- og skogbruk eller kulturlandskap, kulturminner og kulturmiljø. – Det er opplyst at planområdet bare sporadisk brukes til sauebeite. Det er noe drivverdig skog i planområdet. Nettilknytninga berører ikke dyrka mark men skog vil berøres. Dette er vurdert som *liten/ubetydelig negativ* konsekvens. Atkomstveien vil legge beslag på ca. 15 dekar produktivt skogareal, men vil også lette uttak av tømmer. Hvis det skulle bli aktuelt å bruke området til beite, vil veien gjøre det enklere med tilsyn av beitedyr.

Bygdeutvikling – turisme og reiseliv

Det er i konsesjonssøknaden konkludert med at tiltaket vurderes å ha *liten negativ* konsekvens for turisme og reiseliv. – Fylkesmannen påpeker at Åfjord og Bjugn kommuner står overfor utfordringer knyttet til sysselsetting og bosetting. Reiseliv er en viktig næringsvei på Fosen generelt og i Åfjord/ Bjugn spesielt. Kulturlandskapet med kulturminner og kulturmiljøer er av stor betydning for reiselivet. Endringer i landskapet som følge av vindkraftverket, kan føre til at området mister mye av villmarkspreget og dermed føre til at vindkraftverkets influensområde blir mindre attraktiv i forbindelse med reiseliv.

Med hilsen

Kåre Gjønnnes
fylkesmann

Stule Lund
ass. avdelingsdirektør

Vedlegg: Brev datert 18.06.2008: *Fylkesmannen henstiller Norges vassdrags- og energidirektorat om å forbedre utredningsprogrammene i vindkraftsaker.*

Kopi: Statskraft Development AS, Postboks 200 Lilleaker, 0216 Oslo